

Erhvervslivet efterlyser **SPROGKOMPETENCER**

Af adm. direktør Bo Stærmosé,
indehaver af JULIANA A/S
og viceformand i Dansk Industri.

Når jeg i forskellige sammenhænge drøfter sproglige kompetencer, kommer jeg tit til at tænke på den gamle historie med de to vendelboer, som står og sludrer i vejkanterne, da der kommer en tysk turist forbi. Han standser bilen og spørger om vej til Skagen, først på tysk uden resultat, så på engelsk og til sidst gør han et fortvivlet forsøg på fransk. Han kører videre uden nogen reaktion fra de to lokale beboere. Da han er kørt, sætter den ene piben over i den anden side af munden og siger til den anden: "Med alle de turister, der efterhånden kommer, kunne det da godt være, vi skulle lære lidt sprog," hvortil den anden svarer: "Hvorfor skulle vi dog det. Se nu ham der, han kunne tre sprog, men det fik han da ikke meget ud af."

Nu ved vi alle, at det ikke kræver de store sprogkompetencer fra vore to vendelboers side, hvis de skal kunne hjælpe udenlandske gæster på vej. Derimod er det helt andre kompetencer, vi taler om, hvis der skal kunne føres forhandlinger på et fremmed sprog, eller hvis der skal bygges nære relationer op til samhandelspartnere i andre lande.

Handicap at komme fra et lille sprogområde?

Som dansk virksomhedsleder kan man godt engang imellem blive lidt misundelig på engelske og amerikanske kolleger, der uden for døren har et "hjemmemarked" på 3-400 millioner mennesker, som taler samme sprog, og som i vidt omfang har samme smag. Samtidig tiltrækkes begavede og initiativrige mennesker fra andre lande

I februar 2008 afholdt DI en konference om "Sprog og (uudnyttede) forretningsmuligheder" i Industriens Hus i anledning af EU-kommissær Leonard Orban's besøg i Danmark.

Et af indlæggene "Sprogkompetencer i virksomhederne" blev holdt af den daglige leder af JULIANA A/S i Odense, Bo Stærmosé, som fortalte om de praktiske behov i en typisk mellemstor, internationalt orienteret produktionsvirksomhed.

i kraft af, at sproget er engelsk, og engelsk i vidt omfang fungerer som det "verdenssprog", som esperanto aldrig blev til.

Jeg blev opmærksom på dette forhold, da vi på kontoret i vores engelske dataterselskab pludselig kunne konstatere, at vi ud af en halv snes medarbejdere ud over engelsk kunne håndtere italiensk, spansk, tysk, fransk, svensk og dansk flydende, simpelthen fordi medarbejderne var første- eller andenge-

nerationsindvandrere fra disse lande.

Udfordringen er, hvordan vi, der kommer fra et lille sprogområde, kan vende det, der i udgangspunktet er en svaghed, til en styrke. Det tror jeg er muligt, fordi vi, der kommer fra et lille land, har et helt andet incitament til at tænke internationalt og agere internationalt.

En dansk virksomhed skal ikke være ret stor, før den begynder at tænke på eksport typisk til nærmest liggende områder som Skandinavien og Tyskland, mens man ofte møder store virksomheder i England og USA, som kun tænker nationalt eller regionalt. Vi oplevede det hos JULIANA, da vi i midten af firserne viste vore produkter på messer i USA. Interessen var stor, men da de potentielle kunder hørte, at de skulle importere fra Europa og måske endda handle i fremmed valuta, flakkede øjnene og interessen kølnedes. Det var faktisk først, da vi etablerede vores egen distribution fra lager i USA, at der begyndte at komme gang i salget.

Men en forudsætning for, at vi som danskere kan tænke og agere internationalt, er naturligvis, at der er sprogkompetencer til stede i virksomhederne, og selv om man kommer langt med engelsk, så er det ikke tilstrækkeligt, hvis man virkelig vil opbygge samarbejdsrelationer og partnerskaber i andre lande end de engelsktalende.

Derfor må budskabet være, at ét sprog ikke er nok, men at man som dansker ud over dansk og engelsk bør kunne håndtere 1-2 yderligere fremmedsprog.

Gymnasireformen et tilbageskridt

I den forbindelse er det vemodigt at konstatere, at den seneste gymnasie-

reform har været et skridt i den forkerte retning. Godt nok er engelsk blevet styrket, men det er sket på bekostning af øvrige fremmedsprog. I 2002 valgte 64 % af 1. g'erne tysk mod kun 42 % i 2005, og fransk har oplevet en tilsvarende nedgang. Samtidig er der i dag kun 6 % af gymnasieeleverne, der vælger et tredje fremmedsprog mod 41 % før reformen. Optaget på tysk og fransk på universitetet er halveret på ti år, og på Copenhagen Business School har man p.g.a. manglende søgning lukket de erhvervsproglige uddannelser i italiensk og russisk. Heldigvis ser det nu ud til, at der er initiativer på vej med henblik på at vende denne udvikling.

Derfor er sprog vigtige

Når sproglige kompetencer er vigtige i virksomhederne, er det naturligvis først og fremmest med henblik på at sikre afsætning af danske produkter på udenlandske markeder, men der er også andre gode grunde.

Den stigende globalisering har gjort det vigtigt at produktioner placeres der, hvor det er mest hensigtsmæssigt, og det betyder, at også indkøbssiden i stadig højere grad har behov for sproglige kompetencer, og når danske virksomheder placerer hele eller dele af produktionen i andre lande, er det pludselig ikke kun på ledelsesniveau men også "på gulvet", at der er behov for at kunne kommunikere på andre sprog.

Herudover er det vigtigt for vidensniveauet generelt i virksomheden, idet kendskab til nye produkter, komponenter og produktionsteknologier også i mange tilfælde kræver en international tilgang.

Kvaliteten af sprogkundskaber er blevet vigtigere

Da vi i slutningen af halvfjerdsere og begyndelsen af firserne begyndte at opbygge eksporten hos Juliana, kom man langt med lidt "skoleengelsk" og "skoletysk". Potentielle kunder og leverandører var smigret over, at man i hvert fald forsøgte at tale deres sprog,

og en sådan velvilje kom man langt med. Sådan er det ikke længere. Vil man agere internationalt også som mindre eller mellemstor virksomhed, forventes det, at kommunikationen foregår glidende og med færrest mulige misforståelser. Derfor er det vigtigt, at danskere kommer ud og har ophold i udlandet i perioder, og ligeså vigtigt er det, at vi er i stand til at tiltrække de rigtige udlændinge til Danmark jf. det ovenfor nævnte eksempel fra vores engelske datterselskab. Og apropos tiltrækning af "udlændinge" er alt for få danske virksomheder opmærksomme på den ressource, der ligger hos det danske mindretal syd for grænsen. Her har vi en gruppe personer, der ikke kun sprogligt behersker dansk og tysk som "modersmål", men også personer som fra barnsben har fået en forståelse for både dansk og tysk kultur.

Er der behov for påpasselighed i den mundtlige kommunikation, så er det så meget mere vigtigt i den skriftlige. Her er det ofte ikke nok, at oversættelsen er sprogligt korrekt, det skal også sikres, at der anvendes de rigtige fagudtryk.

For nogle år siden fik vi således i virksomheden besøg af en irsk producent af redskabsrum til haver. Firmaet ville gerne have et samarbejde vedrørende afsætningen i Danmark, og man havde virkelig gjort hjemmearbejdet, idet brochuren var blevet oversat til fint og korrekt dansk. På nær ét ord. I stedet for redskabsrum skrev man konsekvent "redskabs-skur". Da ordet skur jo er negativt ladet, gjorde alene dette forhold brochuren ubrugelig. Et klassisk eksempel på dårlig eller manglende oversættelse er Rolls-Royce modellen "Silver Mist", der til de engelske producenters store overraskelse ikke solgte særlig godt i Tyskland, hvor "Mist" som bekendt betyder gødning eller mødding.

Den danske sprogdebat

Den danske sprogdebat er ved at blive næsten lige så snæversynet som indvandrerdebatten, der mere er præget af, hvordan vi kan begrænse indvandringen end af, hvordan vi kan til-

trække ressourcer fra udlandet, som kan hjælpe os med at udvikle og opretholde vores velfærdssamfund. Således er sprogdebatten mere præget af, hvordan vi kan sikre modersmålet mod forfald end af, hvordan vi sikrer sproglige kompetencer. Efter min mening udelukker det ene ikke det andet. Selvfølgelig skal vi bevare og udvikle modersmålet som en værdifuld del af vores kultur, og jeg er den første, der bliver irriteret, når jeg går ned gennem Strøget og ser skilte med "Final sale" og "Late arrival" på de danske butikker, i hvert fald så længe man ikke også fortsat bruger de danske betegnelser.

Prorektor ved Københavns Universitet, Lykke Friis, skrev i en kronik i Børsen for nogle måneder siden, at "fremmedsprog (og ikke mindst engelsk) ofte fremstilles som en gøgeunge, der vil smide dansk kompetence ud af reden. Når det gælder universiteterne, er det sågar i visse politiske kredse blevet moderne at tale om en sprogkvotering på trods af, at antallet af uddannelser på engelsk fortsat er begrænset. På f.eks. Københavns Universitet er det kun 13 ud af 147 uddannelser, der gennemføres på engelsk."

Sproglige kompetencer vigtige for at sikre vores velfærd

Skal vi klare os i en globaliseret verden, er det derfor vigtigt, at vi har fokus på sprogkompetencer. Kun få af os lærer at beherske fremmedsprog som en indfødt, men gennem ophold i udlandet, kan man komme langt, og det er vigtigt, at man som dansker behersker 2-3 fremmedsprog. Vi skal sørge for at tiltrække udlændinge til vore virksomheder, og det er også vigtigt, at vore medarbejdere som led i ansættelsen med mellemrum får mulighed for at rejse og opholde sig i udlandet.

Kun på den måde kan vi som mindre nation få det fulde udbytte af den globalisering, som præger verden i dag, og som åbner så mange muligheder for at bevare og udbygge det velfærdssamfund, som for alvor er blevet skabt i løbet af de sidste hundrede år.